

עיקרי הלכות בשר בחלב

נערך ע"פ שיעורי הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א

מידותינו ולהזהר בדברים שבין אדם לחברו.

פתיחה להלכות בשר בחלב

שלשה איסורים בתערובת בשר בחלב

הנה המקור לאיסור בשר בחלב הוא בפסוק בפרשת משפטים – "לא תבשל גדי בחלב אמו", ופסוק זה נשנה בתורה ג' פעמים² באותו הלשון. ומכפילות הענין למדו חז"ל³ שהם ג' איסורים שונים.

(א) איסור בישול בשר וחלב יחד.⁴

(ב) איסור אכילת בשר וחלב שנתבשלו יחד.

(ג) איסור הנאה מבשר וחלב שנתבשלו יחד.

איסור בשר בחלב הוא הגורם לקבלת התורה

אי במדרש⁵ וז"ל כשבא הקב"ה ליתן תורה התחילו מלאכי השרת משליכים פירקם לפני הקב"ה מה אנוש כי תזכרנו וכו' אל הקב"ה אתם הם שמקיימים את התורה, תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכם, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול בשר וחלב איפשר לו לאכול חלב עד שירחיץ ידיו מן הבשר ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב כאחת ואכלתם שג' ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה וכו' עכ"ל, הרי שע"י איסור בשר בחלב היתה לקב"ה תשובה לדברי המלאכים שלא רצו שתינתן התורה לישראל.⁶

טעם האיסור

בטעם האיסור כתב הרמב"ם⁷ וז"ל כי איננו מאכל נתעב, אבל יאסור אותו להיותנו קדושים במאכלים, או להיותנו קדושים שלא נהיה עם אכזרי לא ירחמו, שנחלוב את האם ונוציא ממנה החלב שנבשל בו הבה. ואע"פ שכל בשר בחלב יכנס בלאו הזה, כי כל מינקת תקרא אם, וכל יונק יקרא גדי, והוא דרך הבישול, והנה בכלם אכזריות עכ"ל, ודבריו הם לימוד גדול עבודתו, לראות עד היכן ירדה התורה לטוהר המידות, וכמה עלינו לזכר

איסור אכילה והנאה

האיסור אכילה שאסרה תורה הוא רק אכילת בשר בהמה עם חלב, ורק אם התבשלו יחד הבשר והחלב. אך בשר חיה ועוף מותר מדאורייתא באכילה ובישול עם חלב, ורבנן גזרו רק איסור אכילה על בשר חיה ועוף, ואף אם לא התבשלו יחד.⁸ אך איסור בישול לא גזרו על חיה ועוף, ומותר לבשלו בחלב.⁹

האיסור הנאה שאסרה תורה בבשר בחלב הוא דוקא בתערובת בשר בחלב שאסרה באכילה מדאורייתא, אך באופן שהאיסור אכילה הוא רק דרבנן, כגון בשר חיה ועוף או אם לא התבשלו יחד, אין כלל איסור הנאה, ואפי' מדרבנן מותר.¹⁰

ולכן אם התבשל בשר בחלב, אם דינו שאסור מה"ת אסור גם לתתו לגוי, וצריך לשופכו. אך אם אסור רק מדרבנן, מותר לכתחילה לתתו לגוי.

דיני המתנה

מציינו בגמ' חולין ק"ה א' שאע"פ שמה"ת איסור אכילת בשר בחלב הוא רק לאוכלם יחד ממש, מ"מ מדרבנן יש חיוב להמתין בין אכילת בשר לאכילת חלב.

בטעם החיוב להמתין נאמרו ב' שיטות, רש"י¹¹ כתב משום שהגוף פולט את שומן הבשר לתוך הפה עד זמן זה, ויכול להתערב בחלב שאוכל אח"כ. והרמב"ם¹² כתב משום שהבשר נשאר בין השיניים, ואף אם נשאר בשר בפה לאחר שיש שעות מותר לדעת הרמב"ם,¹³ משום שלאחר שיעור זה כבר התעכל ונפסד ואינו בשר.¹⁴

חזיר ועלה בידו בשר טלה, שצריך כפרה.

ג. תירוצו נוסף מותרצ'ם, שבאמת אברהם בישל את הבשר והחלב כל אחד בנפרד, ואף הגישם למלאכים בנפרד. והמלאכים הם אלו שעירבו יחד, והיה זה בכלי ראשון, ובפעולה זו התבשלו הבשר והחלב יחד.

ד. הברכת פרץ שם תירץ באופן א', שלאחר שבישלה בנפרד והגישם למלאכים, אכלו המלאכים הכל יחד, אך פעולת האכילה של המלאכים אינה אכילה, אלא שריפה, וא"כ בזמן שהכניסו לפיהם נעשה בישול בשר בחלב.

ה. עוד ישוה נכון שמעתי מבני הרב אלעזר מנחם מן שליט"א, שבאמת אברהם עצמו בישל בשר בחלב יחד, אלא שהרי מעשה זה היה קודם מתן תורה, וא"כ אע"פ שהאבות קיימו את התורה, מ"מ היתה להם אפשרות לעבור עבירה, כפי השגתם שרצון ד' שלא לקיים. וכמו שמצינו שיעקב נשא שתי אחיות אע"פ שקיים את התורה. משא"כ המלאכים, שהם היו צריכים לקיים את התורה כבר מברית העולם, כיון שאינם שייכים לקבלת התורה בהר סיני.

10. פר' ראה פי"ד פס' כ"א.

11. שו"ע יו"ד סי' פ"ז סע' ג'.

12. שו"ע שם.

13. רמ"א שם סע' א'.

14. ובשו"ת חת"ס ח"ב סי' צ"ד הביא מעשה שקפץ עוף חי לתוך כלי עם תבשיל חלבי רותח ומת בתוכו, שאחד הרבנים אסר לתת התבשיל לגוי משום שבב"ח אסור בהנאה, ושגג בזה משום שבשר עוף בחלב מותר בהנאה, אלא שבאמת אסור מטעם אחר, שנאסר באיסור אבר מן החי, כיון שקודם שמת העוף, בלע התבשיל טעם מהעוף. וכיון שאבר מן החי אסור גם לב"נ, א"כ אסור הטעם הבלוע בכלי אסור אסור גם לב"נ משום אבר מן החי, וממילא אסור לישראל לתת לו משום איסור 'לפני עור'.

15. חולין שם ד"ה אסור.

16. פ"ט ממאכל"א הכ"ח.

17. טור שם והובא בכס"מ שם.

18. מאירי חולין שם ד"ה והדר.

1. פכ"ג פס' י"ט.

2. פר' כי תשא פל"ד פס' כ"ו, פר' ראה פי"ד פס' כ"א.

3. חולין קט"ז ב', קדושין נ"ז ב'. ומובא ג"כ ברש"י עה"ת בפר' כי תשא ובפר' ראה שם.

4. והוא האיסור בישול היחיד בתורה.

5. והנה יש השואלים האם מותר לעבוד במטבח לא כשר, באופן שאין חשש שיאכל מהמאכלים הנמצאים במקום. והתשובה לכך היא שאף בזוה אופן יש חשש שיעבור על איסור בישול בשר בחלב, שהוא איסור בפנ"ע אף אם אינו אוכל כלל.

6. פסיקתא רבתי פסיקא כ"ה.

7. פר' וירא פי"ח פס' ח'.

8. וכתב הבה"ט א"ח סי' תצ"ד סוסק"ח שזהו הטעם למנהג אכילת מאכלי חלב בחג מתן תורה, כיון שהוא הגורם לנתינת התורה לעמ"י.

9. ובאמת ילח"ק יצד עברו המלאכים על איסור בשר בחלב, הרי האיסור דאורייתא הוא רק אם מבושלים יחד, וא"כ ע"כ שאברהם נתן להם בשר וחלב מבושלים יחד. וא"כ מה היתה טענת הקב"ה על המלאכים שלא קיימו את התורה, הרי גם אברהם לא קיים, שהרי הוא בישל עבדו בשר בחלב.

ונאמרו כמה תירוצים על קושיא זו

א. יש שתירצו עפ"מ ש"כ המלבי"ם בשם מדרש שבן הבקר שאברהם נתן להם לא היה בן בקר ממש, אלא עשאו ע"י ספר יצירה, וכלשון הכתוב בפר' וירא פי"ח פס' ח' "ובן הבקר אשר עשה". וא"כ באמת אין דינו כבשר, אלא מותר בחלב כמו כל מאכל פרווה, ולכן היה מותר לאברהם לבשלו בחלב. ולפי"ז אף המלאכים לא עברו איסור ע"י אכילתם, וצ"ל שטענת הקב"ה עליהם היתה על כך שלא ידעו שעשאו בספר יצירה, והיו סבורים שהוא בשר ממש, ואע"פ אכלוהו בחלב. ודינם כנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דא"י בגמ' קדושין פ"א ב' גזיר כ"ג א' שצריך כפרה.

ב. המשך חכמה שם תירץ עפ"מ ש"כ בגמ' שלבן פקועה יש דין שחוט, ואפשר לאוכלו בלי שחיטה, ואף החלב שלו מותר בבשר כדן חלב שיצא לאחר מיתתו. ולפי"ז י"ל שהחלב שאברהם נתן למלאכים היה חלב של בן פקועה שמוותר בבשר. ואף לפי תירוצו זה צ"ל כנ"ל שהמלאכים נתבעו על כך שלא ידעו שהוא חלב המותר בבשר, ודינם כנתכוין לאכול בשר